

АКТИВНИ ПОТРОШАЧИ

3/2011

<http://aktivnipotrosaci.info>

Садржај

Основна права потрошача 2

ПРЕДСТАВЉАМО
Бугарска Национална Асоцијација
“АКТИВНИ ПОТРОШАЧИ” 3Место и улога РСП-а у систему
заштите потрошача у Републици
Србији 4ОЦЕЊИВАЊЕ ЈОГУРТА: Какво
млеко -такав јогурт 6ИСТРАЖИВАЊЕ:
ЖИВОТ ОБИЧНОГ ПОТРОШАЧА
ЈУГА СРБИЈЕ! 8Потрошачка корпа усклађена са
међународним стандардима 10КУПОВИНА НОВОГ
АУТОМОБИЛА 12СТАНДАРД
Потрошачки барометар 13КОМЕНТАР
Нови неприхватљиви намети
сиромашним грађанима
Србије 14

ОСНОВНА ПРАВА ПОТРОШАЧА

9. априла 1985. године Генерална скупштина УН је резолуцијом 39/248 усвојила Упутство за заштиту потрошача. Упутство даје владама, посебно земљама у развоју, оквире за разраду политике и законодавства у области заштите потрошача. Оно такође сугерише и интернационалну сарадњу на том плану.

Поред многих циљева у области заштите потрошача, овим упутством су прокламована и основна права потрошача која владе земаља чланица УН требају испоштовати.

Октобра месеца 2010. године, доношењем новог Закона о заштити потрошача Републике Србије, детаљније, обједињено на једном месту, решавају се питања заштите потрошача у нашој земљи.

Жеља нам је да вас у овом броју нашег листа упознамо са вашим основним правима у улози потрошача и тиме иницирамо њихово доследније и потпуније поштовање.

Основна права потрошача су:

ПРАВО НА ЗАДОВОЉЕЊЕ ОСНОВНИХ ПОТРЕБА

– подразумева доступност нанужних производа и услуга: хране, одеће и обуће, стамбеног простора, здравствене заштите, образовања и хигијене.

ПРАВО НА БЕЗБЕДНОСТ

– подразумева заштиту од робе и услуга које су опасне по живот, здравље, имовину или животну средину или робе чије је поседовање или употреба забрањена;

ПРАВО НА ОБАВЕШТЕНОСТ

– подразумева располагање чињеницама од значаја за правилан избор и заштиту од непоштене рекламе или од ознака на производима који могу да доведу у заблуду.

ПРАВО НА ИЗБОР

– подразумева могућност избора између више производа и услуга, по приступачним ценама и уз гарантовано добар квалитет.

ПРАВО НА УЧЕШЋЕ

– подразумева заступљеност интереса потрошача у поступку доношења и спровођења политике заштите потрошача и могућност да преко удружења за заштиту потрошача буде заступљен у поступку усвајања и спровођења политике заштите

потрошача.

ПРАВО НА ПРАВНУ ЗАШТИТУ

– подразумева заштиту права потрошача у законом предвиђеном поступку у случају повреде његовог права и накнаду материјалне и нематеријалне штете коју му причини трговац.

ПРАВО НА ОБРАЗОВАЊЕ

– подразумева стицање основних знања и вештина неопходних за правилан и поуздан избор производа и услуга, као и знања о основним правима и дужностима потрошача и начину њиховог остваривања;

ПРАВО НА ЗДРАВУ И ОДРЖИВУ ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

– Право на здраву и одрживу животну средину - живот и рад у средини која није штетна за здравље и добробит садашње и будућих генерација и располагање тачним подацима неопходним за процену ризика који животна средина представља за здравље и добробит људи.

ПРЕДСТАВЉАМО...

Бугарска Национална Асоцијација “АКТИВНИ ПОТРОШАЧИ”

Врабча 26, 1504 Софија, Бугарска www.aktivnipotrebiteli.bg

Историјат и мисија

Бугарска Национална Асоцијација АКТИВНИ ПОТРОШАЧИ (БНААП) је основана крајем 1998. године.

Основни циљ асоцијације је да штити права и интересе потрошача путем:

Доставе информација, које помажу потрошачима да се оријентишу у тржишној средини.

Заједничког деловања приликом повређених права и интереса – консултације и помоћ приликом рекламација, приликом вођења судских процеса или заједничко деловање у вансудском поступку (комисије за медијацију)

Усавршавања законодавства – заштита интереса потрошача приликом промена у законодавству.

Шта радимо?

Основни приоритет у раду асоцијације је достављање информација потрошачима. То је веома важно, јер помаже потрошачима да се што је могуће боље оријентишу на тржишту и у великој мери спречава настајање проблема. Увек је најбоље да се ради превентивно, како би се избегле нежељене појаве и како се не би трошила снага на решавању насталих проблема. У досадашњем раду асоцијација има издато много информативног материјала у корист потрошача.

Готово свако информационо издање асоцијације доставља се потрошачима потпуно бесплатно. То је могуће захваљујући финансијској подршци низа орагнизација и донаторских програма.

Од 2007. године издајемо специјализовани потрошачки часопис АКТИВНИ ПОТРОШАЧИ. Часопис је бесплатан за наше чланове и чланове асоцијације, а чланарина на годишњем нивоу је око 10 еура.

Током 2005. године БНААП почиње упоредно тестирање производа. Ови тестови имају за циљ да представе у упоредном виду разлике између одређених роба и услуга, које се налазе на тржишту. У многим случајевима, ови тестови откривају и карактеристике производа које људска чула не могу сама да открију. То се односи у највећој мери на прехрамбене производе, за које је карактеристична све шира употреба најразличитијих адитива, као нпр вештачке боје, конзерванси, вештачки заслађивачи и др.

До сада, асоцијација је спровела упоредне тестове за хлеб, минералну воду, кисело млеко, сир, качкавал, крављи маслац, виршле, батерије, тоалетни папир, кредитне картице, курирске услуге и изолациони материјал.

Обука потрошача и људи који су активно ангажовани на потрошачким проблемима је такође веома важан приоритет у раду асоцијације.

Свакодневно се организују семинари за обуку на којима учествују представници потрошачких организација, општински и државни службеници и потрошачи. Посебна пажња се обраћа и двома другим професионалним категоријама – правницима и новинарима – за које се

организују специјализовани семинари са циљем повећања њиховог професионалног капацитета у овој специфичној сфери, каква је заштита потрошача. Представници асоцијације учествују са презентацијама и извештајима на наведеним семинарима.

Заједничко деловање приликом повређених потрошачких права и интереса је други основни приоритет у раду асоцијације.

Преко успостављених испостава у 8 градова, потрошачи имају могућност да добију бесплатне савете и консултације по питањима која се тичу заштите потрошача и њихових интереса. Савети се деле телефонским путем, усменим или писаним консултацијама. У блиској будућности, мрежа испостава у држави ће се проширивати, што ће дати могућност потрошачима из разних крајева и више насељених места да користе услуге асоцијације.

Крајња мера при заштити потрошачких права је вођење судског поступка. АКТИВНИ ПОТРОШАЧИ могу да штите и колективне потрошачке интересе када поведу судски спор у име групе потрошача, који затраже помоћ асоцијације. Ова правна могућност, успешно се спроводи у земљама ЕУ и доприноси вишем степену заштите потрошачких интереса.

Међународна делатност

Други циљ у деловању асоцијације је прихватање европских и светских достигнућа у области заштите потрошача у Бугарској. БНААП је члан многих међународних организација и мрежа за сарадњу, што даје могућност не само прихватању туђих искустава, већ и за директно учешће у међународним кампањама у решавању актуелних проблема.

БНААП је члан следећих међународних организација: Потрошачка интернационала (Consumers International) – <http://www.consumersinternational.org/> Европска асоцијација потрошача (BEUC) – <http://beuc.eu/> Трансатлански потрошачки дијалог (TACD) – <http://www.tacd.org/> Међународна организација за потрошачка проучавања и тестове (ICRT) – <http://www.internacional-testing.org/>

МЕСТО И УЛОГА РЕГИОНАЛНИХ САВЕТОВАЛИШТА ПОТРОШАЧА У СИСТЕМУ ЗАШТИТЕ ПОТРОШАЧА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Министарство трговине и услуга је августа месеца 2010. године расписало конкурс за формирање регионалних саветовалишта потрошача на територији Републике Србије и то по једно за:

1. Регион Војводине
2. Регион Београда
3. Регион Шумадије и Западне Србије
- и
4. Регион Јужне и Источне Србије

Ово је био први конкурс Министарства трговине и услуга у коме су прецизирани услови које треба да испуни организација потрошача да би стекла право да формира регионално саветовалиште потрошача и то је била прва прилика да се организације потрошача легитимишу и докажу своје људске и материјалне капацитете.

Од 60 и неколико удружења грађана које се у Србији изјашњавају као организације потрошача, на конкурс се јавило свега 6, јер остали нису могли да испуне услове конкурса (немају канцеларијски простор већ ”штите” потрошаче из својих станова, немају телефон регистрован на организацију потрошача већ пријављују приватни мобилни телефон, немају рачунарску опрему за рад саветовалишта, немају кадрове са искуством у области заштите потрошача – што је требало доказати као и степен њиховог образовања – копија дипломе).

По завршетку конкурсне процедуре, Министарство трговине и услуга је донело решење на основу кога су формирана еледећа 4 регионална саветовалишта:

1. За Регион Војводине – у Новом Саду – Асоцијација потрошача Србије,
2. За Регион Београда – у Београду – Центар потрошача Србије,
3. За Регион Шумадије и Западне Србије – у Јагодини – Организација потрошача Јагодина, и
4. За Регион Јужне и Источне Србије – у Нишу – Центар за заштиту потрошача Форум

Према условима конкурса и прихваћеним пројектима, свако регионално саветовалиште потрошача има: Менаџера пројекта – медијатора, Руководиоца Регионалног саветовалишта потрошача – медијатора, Секретара регионалног саветовалишта потрошача – дипломираног правника и адвоката.

Конференција за медије у Медиа Центру у Нишу

Начин рада Регионалног саветовалишта потрошача региона јужне и источне Србије

Регионално саветовалиште потрошача региона јужне и источне Србије је званично почело са радом 11. октобра 2010. године.

Секретар регионалног саветовалишта потрошача сваког радног дана у времену од 10 до 14 часова пружа савете потрошачима: путем телефона, путем интернета или пријемом у канцеларији Регионалног саветовалишта потрошача у Нишу, улица Генерала Боже Јанковића 9/ III.

медијатори и у дијалогу са трговцем или пружаоцем услуге против кога је поднет приговор, покушавају да разреше настали проблем.

У преко 80% случајева поступци медијације се завршавају у корист потрошача.

Даљи поступак са предметима неуспелих медијација зависи од одлуке потрошача и о томе се потрошач саветује са Адвокатом регионалног саветовалишта потрошача.

Ако се потрошач одлучи да води судски спор, адвокат му пише тужбу а трошкове судског поступка сноси сам потрошач.

Саветовање преко телефона

Пријаве које су потрошачи из нашег региона поднели Центру за заштиту потрошача Министарства трговине и услуга се такође прослеђују Секретару регионалног саветовалишта потрошача, где се евидентирају и решавају на исти начин као и пријаве поднете директно Регионалном саветовалишту потрошача.

Након добијеног савета, потрошач покушава да сам оствари своје право. Уколико то не успе, поступак преузимају

Секретар регионалног саветовалишта потрошача води евиденцију свих пријава потрошача, о чему Центру за заштиту потрошача Министарства трговине и услуга, сваког понедељка доставља извештај.

Због великог броја пријава којима се потрошачи обраћају за савет, планирамо ангажовање још једног правника за рад у Саветовалишту.

ОЦЕЊИВАЊЕ ЈОГУРТА: КАКВО МЛЕКО - ТАКАВ ЈОГУРТ

ПРЕПОРУКА: НЕ КУПУЈТЕ ЕЛИМИНИСАНЕ!

Једно у низу оцењивања квалитета производа које је обавила Градска организација потрошача Лесковац у сарадњи са Републичком ветеринарском инспекцијом и Ветеринарским специјалистичким институтом „Ниш“ у Нишу, било је оцењивање квалитета јогурта.

Циљ овог упоредног испитивања је мониторинг, у оквиру пројекта који финансира Делегација Европске уније у Републици Србији, а под називом „Подршка одрживој организацији потрошача“.

То је објективно информисање о садржају и квалитету производа, што је овог пута учињено са јогуртом. Ово није било циљано испитивање произвођача јогурта, већ мониторинг произвођача јогурта које смо нашли, пре свега у Нишу, а те производе можемо наћи у било којој већој трговини (маркету, супермаркету...) и у другим местима у Србији.

На овакав задатак нас упућује и члан 128. новог Закона о заштити потрошача, где обавезује организације потрошача да спроводе испитивања и упоредну анализу робе и услуга.

То је једна од одређених делатности организација потрошача, чиме заступа колективне интересе потрошача.

Јогурт је производ добијен ферментацијом пастеризованог или куваног млека одговарајућим културама бактерија млечне киселине. По технологији, саставу и хранљивој вредности не разликује се битно од киселог млека, а разлика је једино у конзистенцији, јер је јогурт полутечан.

Јогурт који се ставља у промет мора испуњавати ове услове: да је беле до бело-жућкасте боје и да има својствен мирис и пријатно кисео укус; да је чврсте или течне конзистенције; да садржи декларисано најмање 2,8% или 3,2% млечне масти; да рН вредност није мања од 3,8; да паковање мање од 0,2 л, % одступања + - 5%. Јогурт се може стављати у промет у одговарајућим уобичајеним судовима и амбалажи (боце, амбалажа од пластифицираног картона, чаше од ПВЦ и др.).

Декларација: назив производа; назив и место млекаре; дан пуњења (уместо датума производње); јогурт од делимично обраног или обраног млека мора садржати и податак о врсти млека од кога је произведен, са назначењем количине млечне масти изражене у процентима.

У току чувања и продаје треба га држати у расхладним витринама, нарочито у летњем периоду, јер иначе киселост брзо расте и може постати неупотребљив.

Оцењивано је 8 производа од 8 произвођача.

Од овог броја три производа не одговарају Правилнику о квалитету производа од млека и стартер култура, односно резултати физичко-хемијског испитивања нису усаглашени са вредностима прописаним у Правилнику.

Код произвођача млекаре „Сомбоled“, млекаре Суботица и млекаре „Имлека“ проценат (%) млечних масти не одговара декларисаном на амбалажи. Чаша од 0,18 л декларисана са 3,2% млечне масти нађен је мањи проценат млечне масти од прописаног (Прилог: табела).

	ПРОИЗВОД	ЗАПРЕМИНА	ПРОИЗВОЂАЧ	ТРГОВИНА	Органо- лептички преглед	Микро- биолошко испитивање	Физичко- хемијска испитивања	ЦЕНА у дин.
1	јогурт 2,8%	0,18 л	Млекара Гложане	Продавница „Д-2“	одговара	усаглашено	усаглашена	15,00
2	јогурт 2,8%	0,18 л	Млекара Шабац	Продавница „Делта Макси“ ДОО Темпо С&С 03 Ниш	одговара	усаглашено	усаглашена	16,90
3	јогурт 2,8%	0,18 л	Нишка млекара	Продавница „Лик промет 3“ Ниш	одговара	усаглашено	усаглашена	22,90
4	јогурт 2,8%	0,18 л	Млекара Плана	Продавница „Лик промет 3“ Ниш	одговара	усаглашено	усаглашена	16,00
5	јогурт 3,2%	0,20 л	Млекара Лазар Доо	у продавници „Лазар“ у Нишу	одговара	усаглашено	усаглашена	13,00
6	ј о г у р т Дукат 3,2%	0,18 л	Сомболед	Продавница „Делта Макси“ ДОО Темпо С&С 03 Ниш	одговара	усаглашено	нису усаглашена	17,90
7	јогурт 3,2%	0,18 л	Млекара Суботица	Продавница „Делта Макси“ ДОО Темпо С&С 03 Ниш	одговара	усаглашено	нису усаглашена	15,90
8	јогурт 3,2%	0,25л	Имлек	Продавница „Делта Макси“ ДОО Темпо С&С 03 Ниш	одговара	усаглашено	нису усаглашена	26,90

Влада Републике Србије у 2010.години морала је да донесе Уредбу о преради одређене количине млека и млечних производа и обавезно стављање у промет ради стабилизације тржишта.

Све што се изнесе на тржиште просто „плане“ - не води се рачуна дали је довољно квалитетно или не – важно је да га има. Једном речју, влада систем „дај шта даш“, а у таквој ситуацији је апсурдно дискутовати о квалитету.

Ипак, и поред тешкоћа са којима се сукобљавају произвођачи ове код нас веома неопходне и распрострањене намирнице – упућујемо апел произвођачима да учине све како би се квалитет јогурта побољшао.

Истраживање студената економског факултета у Нишу

ЖИВОТ ОБИЧНОГ ПОТРОШАЧА ЈУГА СРБИЈЕ

Како преживети од првог до првог, ако просечна плата у Србији не покрива просечну потрошачку корпу? Још ако на ту просечну корпу додамо и ванредне издатке као што су празници и славе, преживети месец представља право умеће! Просечна домаћинства користе разне начине за преживљавање. Неки смањују издатке за исхрану. Штеди се и купује само оно што је најосновније. Неки пазаре јефтиније и мање квалитетне намирнице, а они са "танким" џеповима избегавају плаћање комуналних рачуна и тако тону у све веће дугове, јер изостављањем и тих трошкова, њихова плата не може да покрије минималну потрошачку корпу.

Посматрајући овај проблем, група студената Економског факултета у Нишу са ментором проф. др Бобаном Стојановићем, одлучила се за једно амбициозно и дуго истраживање, које би показало куповну моћ грађана Ниша и грађана са југа Србије и утврдило износ који они издвајају за своју минималну потрошачку корпу. Увидом у асортиман производа објеката у Нишу (Идеа, Меркатор, Фамилија, Темпо и Интерес), Лесковцу (АБЦ Маркет) и Крушевцу (Идеа, АС Маркет и Темпо Експрес) и редуковањем званичне потрошачке корпе Завода за статистику, истраживачи су добили своју, тј. минималну корпу грађана југа Србије, а она обухвата различите категорије најпотребнијих производа као што су храна, пиће и кућна хемија.

У оквиру категорија хране имамо следеће подгрупе: жито и производи од жита (нпр. бели хлеб, црни хлеб, брашно "Фиделинка" тип 400 1кг), поврће (пасуљ 1кг, кромпир 1кг, црни лук 1кг, бели лук 1кг), воће (поморанце 1кг, јабуке 1кг, банана 1кг, лимун 1кг), свеже и прерађено месо (јунеће 1кг, пилеће - цело, свињско 1кг, виршле, посебне шунке, шункарице), масноће (јестиво уље 1л, маргарин за мешање 250г, маргарин за мазање 500г - "Дијамант"), млеко и млечни производи (млеко и јогурт - чаша и флаша "Моја кравица") и остали прехранбени производи (кафа "Гранд" од 100г, шећер 1кг, "Плазма" кекс, "Тузланска" кухињска со 100г, алева паприка "Хоргошка" од 250 грама, додатак јелима - "Зачин Ц" од 100г, најјефтиније алкохолно сирће, јаја, чоколада "Најлепше жеље" 100г).

У оквиру категорије пића налази се кисела вода "Књаз Милош" 1,5л, обична вода "Aqua Viva" 5л, "Coca Cola" од 2л, сок од јабуке "Нектар" 1л, сок од брескве "Нектар" 1л, пиво "Јелен" 2л.

У кућну хемију спадају шампон за косу "Wash and Go" 400мл, паста за зубе "Colgate Tripal" 150г, детергент за прање "Мерима" 3кг, течни детергент "Fairgy" 0,5кг, тоалетни папир

"Перфекс", средство за стакло "Merglass" 750мл, хигијенски улошци "Натурела", омекшивач "Дуел" 1л.

Наравно, за сваки од артикала је узимана количина за један месец коју прописује РСЗ, а то је нпр. за киселу воду 2л месечно, за кромпир 16кг месечно, за црни лук 3,1кг месечно, за млеко 20л, за кафу 600г, алкохолно сирће 2кг, додатак јелима 200г, пилеће месо 4кг месечно итд. Потрошачка корзпа није донела само информације о ценама, већ и о снабдевености одређених радњи одређеним производима са списак артикала.

Подаци о ценама производа су сакупљани на терену и том приликом су истраживачи наилазили на велике проблеме, као што су одузимање папира са сакупљеним ценама, физичко и вербално малтретирање, избацивање из објекта и сл.

Анализирајући снабдевеност објеката производима са нашег списка артикала, истраживачи су приметили да је Меркатор један од најснабдевенијих, насупрот трговине Идеа, која је једна од најнеснабдевенијих објеката производима са нашег списка артикала који су улазили у минималну потрошачку корпу. Истраживачи су такође приметили да маркети фаворизују своје робне марке.

Приликом упоређивања података између објеката из различитих градова, истраживачи су приметили да Идеа у Нишу нема исте цене са Идеа-ом у Крушевцу. Износ минималне потрошачке корпе ланца Идеа у Крушевцу, децембра 2010. износила је 20.200 РСД, док је у Нишу била већа за 5,48% и износила је 21.308 РСД. Истраживачи мисле да ове више цене производа у трговини Идеа Ниш, него у Идеа-и Крушевац једним делом произилази из доминантног положаја на тржишту кога Идеа са својих 37 објеката има у Нишу, док је Идеа Супер новоотворени и за сада једини Идеин објекат у Крушевцу. Упоређивањем вредности минималне потрошачке корпе објеката у Нишу, истраживачи су утврдили да је најисплатљивија куповина у Интересу, у коме је децембра 2010. било потребно издвојити 20.877 динара, насупрот 22.786 динара, колико је било потребно издвојити у Фамилији, која је у односу на мај 2010. подигла цене преко 10%.

Приликом анализе најисплатљивије куповине треба узети у обзир и попусте, викенд и друге акције којима се може смањити вредност минималне потрошачке корпе.

Према прикупљеним подацима, а на основу скенирања цена, утврдили смо да највећи део минималне потрошачке корпе одлази на храну и пиће, чак 86,07%, док остатак минималне потрошачке корпе од 13,93% отпада на кућну хемију. Минимална потрошачка корпа је најповољнија у Крушевцу и децембара 2010. износила је 21.097 РСД, затим следи Ниш, где је за месец децембар 2010. износила 21.700 РСД, што је више за 6,65% у односу на исту минималну потрошачку корпу у Нишу из маја 2010. Највише новца за куповину најпотребнијих производа издвајају грађани Лесковца и њихова потрошачка корпа у децембру 2010. износила је 21.794 РСД, и та корпа је у односу на потрошачку корпу из маја 2010. забележила раст од 14,34%

Уколико на минималну потрошачку корпу грађана југа Србије из децембра 2010. која је износила у Нишу 21.700 РСД, у Крушевцу 21.097 РСД и Лесковцу 21.794 РСД не додамо

превазилази износ просечне месечне плате грађана Лесковца, која износи 26.520 динара, а такође и грађана Крушевца која износи 28.291 РСД.

У наредним анализама истраживачи планирају да обухвате већи број објеката из већег броја градова и да том приликом уврсте у анализу неке нове елементе, као што су: квалитет производа, рок трајања производа, и сл.

Тим студената са Економског факултета у Нишу који је обавио истраживање је група студената са друге и четврте године Економског факултета у Нишу. Студенти четврте године су били у улози координатора истраживања, док су студенти друге године споводили ово истраживање и анализу.

Студенти четврте године који су радили на овом истраживању су:

Минимална (скенирана) просечна потрошачка корпа

Град	Месец		Промена	
	Мај 2010 [РСД]	Децембар 2010 [РСД]	Апсолутна [РСД]	Релативна [%]
Ниш	20346.42	21700,31	1353,89	6,65
Крушевац	19736.85	21097,69	1360,84	6.89
Лесковац	19060.46	21794,40	2733,94	13,85

Однос скениране потрошачке корпе и просечних зарада по градовима за месец децембар 2010. године*

Град	Просечна потрошачка корпа [РСД]	Просечна зарада [РСД]	Разлика [РСД]
Ниш	49.152,39	31.467,00	-17.685,39
Крушевац	42.323,40	28.291,00	-14.032,40
Лесковац	43.756,69	26.520,00	-17.236,69

* Скенирана потрошачка корпа се односи на категорију која је у извештајима РЗС означена као укупна лична потрошња. Разлика у вредностима између укупне личне потрошње РЗС и личне потрошње коју смо ми дали у табели се разликују због вредности појединих ставки до којих смо дошли на основу другачије методологије од методологије РСЗ.

издатке за станарину, обућу, одећу, школски прибор,... већ само основне трошкове (трошкови за комуналне услуге, ПТТ услуге, електричну енергију и градски превоз), а за које Завод за статистику резервише 9.393 динара, добијамо износ од око 30.900 динара (плус-минус 100 динара, у зависности од минималне потрошачке корпе у граду). Уколико тај износ даље увећамо за издатке за станарину, која се нпр. у Нишу у просеку креће око 150€, долазимо до износа од 49.152 РСД за Ниш, 42.323 РСД, 43.756 РСД који превазилази износ просечне месечне зараде у Нишу која износи 31.467 динара, и далеко

Маја Гавриловић, Марица Петровић, Јелена Младеновић, Марко Мичић, Зоран Томић и Никола Ристић

Студенти друге године који су радили на овом истраживању су:

Инес Пријић, Данијела Стакић, Јелена Илић, Марина Стојановић, Милена Аранђеловић, Милена Коцић, Сања Стојичић и Зоран Страхињић.

Децембарска потрошачка корпа по новој методологији:

ПОТРОШАЧКА КОРПА УСКЛАЂЕНА СА МЕЂУНАРОДНИМ СТАНДАРДИМА

МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ НОВЕ ПОТРОШАЧКЕ КОРПЕ

Републички завод за статистику је у сарадњи са Министарством трговине и услуга анализирао све индикаторе потрошње и фокусирао се на карактеристичне елементе потрошње референтних домаћинстава.

Ова анализа се одвија у неколико следећих корака:

- 1) Дефинисање агрегата потрошње као индикатора животног стандарда становништва;
- 2) Дефинисање јединице једнаке потрошње;
- 3) Децилна анализа;
- 4) Дефинисање калоријских потреба;
- 5) Утврђивање структуре потрошачке корпе.

1) Дефинисање агрегата потрошње као индикатора животног стандарда становништва

Потрошња домаћинства дефинисана је као сума издатака за храну и осталих текућих издатака која укључује купљене производе, сопствену производњу и поклоне. Основне компоненте потрошње према COICOP - класификацији личне потрошње према намени су:

- 1) Потрошња хране и безалкохолних пића;
- 2) потрошња алкохола и дувана;
- 3) издаци за одећу и обућу;
- 4) издаци за становање, воду, струју, гас и друга горива;
- 5) издаци за покућство и рутинско одржавање стана;
- 6) издаци за здравство;
- 7) издаци за транспорт;
- 8) издаци за поштанске услуге и комуникације;
- 9) издаци за рекреацију и културу;
- 10) издаци за образовање;
- 11) издаци за ресторани и хотели;
- 12) издаци за остала добра и услуге.

2) Дефинисање јединице једнаке потрошње

Како се подаци о потрошњи прикупљају на нивоу домаћинства, да би се одредио ниво благостања људи укупна потрошња домаћинства се мора расподелити између чланова домаћинства по одређеним критеријумима.

Економија обима може се апроксимирати прилагођавањем величине домаћинства

варијабли која представља јединице једнаке потрошње. На пример, домаћинство које има 3,5 потрошачке јединице треба да троши 3,5 пута више у односу на одраслог појединца да би било на истом нивоу благостања као одрастао појединац.

У овој анализи је коришћена OECD-ова скала еквиваленције, која поред величине домаћинства узима у обзир и структуру домаћинства према којој је први одрастао = 1, остали одрасли = 0,7, а деца до 13 година старости имају пондер 0,5. Ову скалу еквиваленције, која је препоручена од стране EUROSTAT-a/OECD-a, Републички завод за статистику користи за своје потребе, чиме је обезбеђена међународна упоредивост.

3) Децилна анализа

Децилна анализа је поступак којим се еквивалентна потрошња свих домаћинстава (потрошња домаћинства по скали еквиваленције) рангира од најниже ка највишој. Тако рангирана домаћинства деле се у десет једнаких група. У првом децилу налазе се домаћинства чија је еквивалентна потрошња најнижа (најсиромашнија домаћинства), а у десетом децилу су домаћинства чија је еквивалентна потрошња највиша (најбогатија домаћинства).

4) Дефинисање калоријских потреба

Минимална потрошачка корпа је израчуната на основу потрошње хране домаћинства у прва три децила, која обухвата 193 производа хране из Анкете о потрошњи домаћинства.

Минимални број калорија које одрастао човек мора да унесе у организам да би могао да живи и ради износи 2280 калорија дневно (FAO – Food Association Organization).

Просечна потрошачка корпа је израчуната на основу структуре потрошње хране домаћинства од трећег до осмог децила.

5) Утврђивање структуре потрошачке корпе

Потрошачку корпу (минималну и просечну) чине две целине и то издаци домаћинства за храну и безалкохолна пића (храна) и издаци за остале производе и услуге личне потрошње (нехрана).

Треба посебно нагласити да овако дефинисане потрошачке корпе (минимална и просечна) одражавају структуру потрошње домаћинства, добијену из Анкете о потрошњи

домаћинства.

Минимална потрошачка корпа

Минимална потрошачка корпа је израчуната на основу структуре потрошње домаћинства из прва три децила.

Издаци за храну су структурирани до нивоа производа груписаних у одговарајуће групе:

- Жито и производи од жита;
- Поврће и прерађевине од поврћа;
- Воће и прерађевине од воћа;
- Свеже и прерађено месо;
- Свежа и прерађена риба;
- Уља и масти;
- Млеко, млечни производи и јаја;
- Остали прехранбени производи;
- Безалкохолна пића.

При избору репрезента одређене групе производа (у сврху прилагођавања корпе за месечно израчунавање и публикување) примењен је принцип највећег учешћа производа у одговарајућој групи производа, чиме је практично одређен производ који домаћинства најчешће купују (највише троше).

Издаци за нехрану су приказани на двомесном нивоу СОИСОР - класификацији личне потрошње према намени и одражавају реалну слику потрошње домаћинства.

Вредност издатака за храну се рачуна применом просечних цена на мало.

Динамику кретања вредности минималне потрошачке корпе за трочлано домаћинство одређивање кретање цена на мало, док се утврђен садржај корпе не би мењао под утицајем сезоне.

Просечна потрошачка корпа

Просечна потрошачка корпа је израчуната на основу структуре потрошње домаћинства позиционираних од трећег до осмог децила.

Издаци за храну су структурирани до нивоа производа груписаних у одговарајуће групе:

- Жито и производи од жита;
- Поврће и прерађевине од поврћа;
- Воће и прерађевине од воћа;
- Свеже и прерађено месо;
- Свежа и прерађена риба;
- Уља и масти;
- Млеко, млечни производи и јаја;
- Остали прехранбени производи;
- Безалкохолна пића.

Поступак конкретизације садржаја просечне потрошачке корпе, начин приказивања издатака за нехрану, као и израчунавање вредности корпе је идентичан као код минималне потрошачке корпе.

ЗАКЉУЧАК

На основу анализе података из Анкете о потрошњи домаћинства Републички завод за статистику је израдио методологију минималне и просечне потрошачке корпе.

Када је реч о минималној потрошачкој корпи анализирана је потрошња домаћинства из из прва три децила што представља оптималну варијанту минималне потрошачке корпе. Смисао укључивања трећег децила у минималну потрошачку корпу је ублажавање утицаја структуре потрошње првог децила, којем припадају најсиромашнија домаћинства, а неретко су то домаћинства са маргина друштвено – економског живота (старачка, самачка домаћинства, домаћинства која живе од поклона, хране се у народној кухињи и сл.).

Када је реч о просечној потрошачкој корпи анализирана је потрошња 60% домаћинства позиционираних од трећег до осмог децила укупне потрошње. Потрошња домаћинства од трећег до осмог децила је објективан показатељ потрошње просечног домаћинства.

КУПОВИНА НОВОГ АУТОМОБИЛА

Није лако купити нови ауто. Предлажемо Вам пар корисних савета и трикова пре него што потрошите повећи износ ваше уштеђевине.

Куповина новог аутомобила није тако једноставна као што мислимо. Пошто сте одлучили да купите нови аутомобил и одахнули пошто се нећете суочити са познатим и непознатим проблемима половних аутомобила, корисно је размислити да и нови ауто може да крије ризике.

Дакле, што сте боље информисани пре него што пођете до продавнице, имаћете мање брига после скупе куповине.

Пробна возња

Ово је вероватно најважнији тренутак у целој авантури у коју се купац упушта приликом куповине новог аутомобила. Најпре, пробна возња новог аутомобила ће Вам дати добру процену да ли је ауто удобан и да ли испуњава Ваше захтеве. Због тога, треба да пробате бар неколико модела, да би сте били у могућности да направите поређење међу њима. Том приликом не заборавите да питате, пре него што седнете у кола, шта ће бити у случају удеса током тестирања возила.

Права старост аутомобила

То је важно питање, нарочито када Вам се понуди нови модел, за који се, међутим, испостави да је произведен пре неколико година. Чак и код некоришћеног аутомобила, који чека да буде продат, старост ће се „појавити“ и с тим фактором треба рачунати. Зато тражите информацију о години производње Вашег будућег аутомобила.

Цена

Да ли је цена новиог аутомобила, која се стално рекламира и добро је позната, у ствари права цена? Пре него што седнете да пробате аутомобил, ипак питајте за цену и да ли су све таксе и порези, који се обично током огласа приказују сумануто брзо на екрану са невероватно малим словима, укључени у објављену цену.

Додатна опрема

Теба добро проценити да ли додатна опрема оправдава повећање цене. Цену не би требало додатно да повећа понуда ваздушних јастука, пошто су они обавезни код готово свих произвођача и као такви су већ укључени у цену код скоро свих нових модела. Можете питати да ли ће гаранција бити

важећа, ако се касније угради додатна опрема.

Уговор

Уговор за куповину аутомобила је правно обавезујући документ, тако да пре него што га потпишете, прочитајте га пажљиво, како би били сигурни да га разумете. Немојте да потписујете празан уговор или уговор који садржи празан простор. Ако уговором није предвиђен датум испоруке, нека буде стављена клаузула, која предвиђа датум након којег, уколико испорука не буде извршена, куповине неће ни бити. Ако желите да купите аутомобил произведен у одређеној години, нека то буде наведено у уговору.

Гаранција

Сви нови аутомобили имају гаранцију од произвођача. Требало би да знате шта

је тачно укључено у гаранцију вашег аутомобила. Период гаранције може бити различит код различитих аутомобила и продаваца.

Гаранција ће бити важећа током предвиђеног периода, ако се поправке на аутомобилу врше у тачно одређеним сервисима и ако су замењени ауто делови оригинални и дизајнирани управо за ваш модел аутомобила.

Последњи преглед

Пре него што узмете кључеве Вашег будућег аутомобила и седнете у њега, проверите поново, на добро осветљеном месту, следеће:

- * ореботине боје на аутомобилу
- * тачан датум производње
- * ореботине и оштећења у унутрашњости аутомобила
- * резервну гуму, дизалицу и кључ за промену гума
- * правилно функционисање осветљења
- * прибор и додатну опрему коју сте наручили
- * да ли је све што је наведено у уговору испуњено

Стандард

ПОТРОШАЧКИ БАРОМЕТАР ЗА ОКТОБАР И НОВЕМБАР 2010.године

ОКТОБАР

Просечна потрошачка корпа 38.390,82 динара

Просечна зарада

	Привреда	Укупно
Србија	32.829,00	34.422,00
Београд	42.313,00	42.421,00
Нови Сад	40.276,00	39.904,00
Крагујевац	27.893,00	30.991,00
Ниш	27.756,00	31.467,00
Бор	35.464,00	35.012,00
Зајечар	28.593,00	29.550,00
Пирот	30.521,00	31.449,00
Прокупље	19.717,00	26.148,00
Лесковац	21.905,00	26.520,00
Врање	28.926,00	30.923,00

НОВЕМБАР

Просечна потрошачка корпа 39.499,18 динара

Просечна зарада

	Привреда	Укупно
Србија	32.806,00	34.444,00
Београд	42.656,00	42.706,00
Нови Сад	39.653,00	39.631,00
Крагујевац	28.286,00	31.525,00
Ниш	25.066,00	29.543,00
Бор	35.400,00	35.049,00
Зајечар	29.392,00	30.916,00
Пирот	29.281,00	30.448,00
Прокупље	30.352,00	26.684,00
Лесковац	22.233,00	27.022,00
Врање	27.036,00	29.920,00

ЗАКЉУЧАК:

- Само просечне зараде у Београду и Новом Саду су веће од цене просечне потрошачке корпе.
- Просечна зарада на нивоу привреде Републике Србије покрива 83 % цене просечне потрошачке корпе.
- Просечне зараде у највећем броју општина у региону Јужна и Источна Србија се крећу око 60 % цене просечне потрошачке корпе.
- Највиша зарада у привреди Републике Србије је у општини Нови Београд и износи 54.396,00 динара
- Најнижа зарада у привреди региона Јужна и Источна Србије је у општини Куршумлија и износи 9.913,00 динара, која покрива свега 25 % цене просечне потрошачке корпе..

***ЗАКЉУЧАК О РАВНОМЕРНОМ РЕГИОНАЛНОМ РАЗВОЈУ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ИЗВЕДИТЕ САМИ !?***

КОМЕНТАР

НОВИ НЕПРИХВАТЉИВИ НАМЕТИ СИРОМАШНИМ ГРАЂАНИМА СРБИЈЕ

Нова 2011. година је сем нових-виших цена сиромашним грађанима Србије, донела и нове намете. Стиче се утисак да у Влади Републике Србије постоји Агенција за измишљање намета грађанима, и она то савршено добро ради.

Све је почело још прошле године, доношењем **ПРАВИЛНИКА О ПОДЕЛИ МОТОРНИХ И ПРИКЉУЧНИХ ВОЗИЛА И ТЕХНИЧКИМ УСЛОВИМА ЗА ВОЗИЛА У САОБРАЋАЈУ НА ПУТЕВИМА**, којим је прописана обавеза да возила у периоду од 1. новембра до 1. априла морају бити опремљена зимским гумама, што није обавеза ни у многим земљама Скандинавије где зима стварно траје 5 месеци, док у Србији може да траје 5 дана или мање.

Тада смо успели да примену те одредбе одложимо, као непотребан намет грађанима Србије.

Међутим, овај тренд је настављен и ове године.

Прво је непотребно наметнут намет замене регистарских таблица, саобраћајних и возачких дозвола, под изговором усаглашавања са ЕУ и укидања зеленог картона за вожњу у иностранству, а испало је да ни једно ни друго није тачно.

Регистарске таблице које се сада стављају на возила нису ускладу са ЕУ, јер на њима нема заставе ЕУ, а не може је ни бити јер се она поставља тек када држава постане члан ЕУ, што значи да ћемо тада морати опет да мењамо регистарске таблице и наравно да их

поново купујемо.

А о укидању зеленог картона нема ни говора, јер он представља полису осигурања за време вожње у иностранству а не возачку дозволу.

Међутим, годишњи приход од овог сасвим непотребног намета грађанима, за буџет Републике Србије сигурно није занемарљив.

Таман су то некако грађани Србије прогутали, кад ево новог намета.

Наиме, Републичка агенција за поштанске услуге донела је ТЕХНИЧКЕ УСЛОВЕ за кућне поштанске сандучиће, који пропису њихову димензију и обавезу усклађивања са овим прописима у року од 5 година.

Да ли случајно или намерно, ново прописане димензије кућних поштанских сандучића се разликују од до сада постављаних у стамбеним и пословним објектима, што значи да се сви сандучићи морају заменити, што је већ израчунато као посао од око 10.000.000 еура.

Ево како су то "ГЕНИЈАЛЦИ" смислили!?:

Републичка агенција за поштанске услуге доноси,

ТЕХНИЧКЕ УСЛОВЕ за кућне сандучиће

Члан 5.

Димензије кућних сандучића морају бити такве да омогућавају несметано уручење писмоносних пошиљака, без оштећења, а то се посебно односи на уручење крупнијих писмоносних пошиљака као што су каталози, брошуре, новине и часописи, рекламни узорци и сл.

Најмање унутрашње димензије индивидуалног кућног сандучића су:

дужина 240 мм,
ширина 75 мм,
висина 350 мм.

Најмање димензије отвора за убацивање поштанских пошиљака су:

дужина 230 мм,
ширина 30 мм.

Најмање унутрашње димензије једног преградка групног кућног сандучића су:

дужина 75 мм,
ширина 190 мм,
висина 390 мм.

Најмање димензије отвора за убацивање поштанских пошиљака групног кућног сандучића су:

дужина 230 мм,
ширина 25 мм.

Кућни сандучићи се постављају појединачно или у низу на висни која омогућава несметано убацивање поштанских пошиљака. Отвор за убацивање поставља се, у односу на подлогу, на висини не мањој од 700 мм односно не вишој од 1700 мм.

Оквир за означавање власника најмање је 50 ц 10 мм.

Члан 6.

Сви постојећи кућни сандучићи морају се прилагодити прописаним условима у року од 5 (пет) година од дана ступања на снагу ових техничких услова.

Члан 7.

Замену постојећих кућних сандучића у индивидуалним стамбеним објектима финансирају власници објеката.

Замену постојећих групних кућних сандучића увишепородичним стамбеним објектима или пословним објектима финансирају власници станова односно локала. Ако у постојећим објектима, који су овим правилником предвиђени за инсталирање групних кућних сандучића, не постоје или само делимично постоје кућни сандучићи, постављање нових, финансирају власници станова односно локала.

Члан 8.

Ови технички услови ступа на снагу 01.01.2011. године.

Међутим, и овде има међутим, “Иноватори” нових прописа су

заборавили на члан 7. Закона о поштанским услугама, који су они и писали а који гласи:

Закон о поштанским услугама

Члан 7.

Поштанске услуге се, по правилу, обављају на основу уговора по приступу. Корисници поштанских услуга имају право и обавезу да одаберу ону врсту услуге која одговара природи, врсти и значају, односно стварној вредности пошиљке за корисника.

Из овог члана се јасно види је основни услов за примену нових ТЕХНИЧКИХ УСЛОВА за поштанске сандучиће, потписивање уговора са корисницима услуга-потрошачима, као и то да се занемарује да је њихово право да такав уговор и не потпишу, или ако су га већ потписали да имају право и да га једнострано раскину.

Ту постоји још једна “ситница” а то је да је као разлог за замену поштанских сандучића, у члану 5. Техничких услова наведено стварање могућности за “уручење крупнијих писмоносних пошиљака као што су каталози, брошуре, новине и часописи, рекламни узорци и сл”, иако је достављање оваквих материјала, новим Законом о заштити потрошача дефинисано као “НАСРТЉИВО ПОСЛОВАЊЕ” и као такво и забрањено.

Има ли краја “насртљивом” пословању Владе Републике Србије и њених Агенција?

Пројекат "Consumers S.O.S." ЦЕНТРИ ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА

НИШ – Саветовалиште за заштиту потрошача
Седиште Саветовалишта:
Ул. Генерала Боже Јанковића 9/III
18 000 Ниш
Радно време Саветовалишта: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон: 018 / 525-040
Моб. 064 / 11-97-301
Секретар Саветовалишта:
Јелена Ђорђевић, дипл.правник
Е-маил: forumsavetovaliste@open.telekom.rs

БОР – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Улица Моше Пијаде бр. 19,
30 000 Бор
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон 030 / 423-749,
Моб. 064 / 29-35-876
Повереник Марија Пешић
Е – маил: office@arbor.org.rs

ЗАЈЕЧАР – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Насеље Краљевица, зграда Б – 3,
улаз бр. 1, стан бр. 15,
19 000 Зајечар
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 14 до 18 сати
Телефон 019 / 430-229,
Моб. 064 / 94-06-547
Повереник Миодраг Костић, дипл.еџ
Е – маил: kmiodrag@hotmail.com

 ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Министарство трговине и услуга
Одељење за заштиту потрошача
ЦЕНТАР ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА
☎ **0800-103-104**
Бесплатан позив
сваког радног дана од 9 - 16 часова
Информација, помоћ, савет за ваш потрошачки проблем!

ПИРОТ – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Улица Ђирила и Методија бр. 7,
10 000 Пирот
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон 010 / 310-901 i 311-943,
Моб. 064 / 16-91-815
Повереник Слађана Манчић, дипл.еџ
e-mail: sladjana.mancic@pirgos.rs

ЛЕСКОВАЦ – Саветовалиште за заштиту потрошача
Седиште Саветовалишта:
Улица Војводе Мишића бр. 22
16 000 Лесковац
Радно време Саветовалишта: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Секретар саветовалишта:
Марија Марковић
Телефон 016 / 256-859
Моб. 063 / 85-80-205
Е – маил: milic.markovic@gmail.com

ПРОКУПЉЕ – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Улица Даринке Несторовић бр. 30
27 000 Прокупље
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон 027 / 321-637, 027 / 324-731
Моб. 064 / 20-77-003
Повереник Снежана Апостоловић, еџ
Е – маил: snezaoop@krstarica.com

ВРАЊЕ – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Улица Баба Златина бр. 23
17 000 Врање
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон 017 / 400-694
Моб. 063 / 43-16-54
Повереник Живко Стаменковић, дип. еџ
Е – маил: zivkosvr@gmail.com

Издање:

Издавач:

Центар за заштиту потрошача ФОРУМ
Улица генерала Боже Јанковића 9/III
18000 Ниш
Телефон: 018 / 525 – 040
Мејл: forumnis@open.telekom.rs
Сајт: www.forum-nis.org.rs

Садржај овог часописа је искључива одговорност издавача и не одражава ставове и мишљење Европске уније

Уреднички колегијум:

Мр. Јован Јовановић
Милић Марковић
Богомил Николов

Секретар:

Јелена Ђорђевић, дипл.правник

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
659

АКТИВНИ потрошачи / главни и одговорни уредник Живота Цветковић. - 2010, бр. 1- .
- Ниш : Центар за заштиту потрошача „Форум“, 2010-. - 28 cm
ISSN 2217-3811 Активни потрошачи
COBISS.SR-ID 179280652

Делегација Европске уније у Републици Србији
У оквиру пројекта „Јачање дијалога између организација цивилног друштва Србије и ЕУ“ који финансира Европска унија